

2026.

PRELOMNA GODINA ZA ENERGETSKU ARHITEKTURU EU

2026. godina će oblikovati budućnost klimatske i energetske arhitekture EU

Evropa između klimatskog idealizma i energetske realizma

2025. godina u kojoj su se klimatske ambicije EU usporile

Rojters: Trendovi na tržištu OIE i gasa koje treba pratiti u 2026. godini

EU će izmeniti pravila CBAM-a za električnu energiju?

SADRŽAJ

2026. godina će oblikovati budućnost klimatske i energetske arhitekture EU	OVDE
2025. godina u kojoj su se klimatske ambicije EU usporile	OVDE
Sve veći jaz između ambicija i rezultata strategije elektrifikacije Evrope	OVDE
Evropa između klimatskog idealizma i energetske realizma	OVDE
EU će izmeniti pravila CBAM-a za električnu energiju?	OVDE
CBAM dovodi u pitanje integraciju tržišta Energetske zajednice i zelene investicije	OVDE
Rojters: Trendovi na tržištu OIE i gasa koje treba pratiti u 2026. godini	OVDE
Globalna potražnja za ugljem dostigla je rekordan nivo u 2025. – IEA	OVDE
ACER odobrava 30-minutno vreme zatvaranja ulaza za električnu energiju preko granica EU	OVDE
EU proširuje naknadu industriji za troškove regulacije emisija	OVDE
Komisija odobrila reformu francuskog mehanizma kapaciteta	OVDE
EU pokreće istragu o češkom planu finansiranja za novu nuklearnu jedinicu	OVDE
Energetska zajednica poziva Albaniju da usvoji zakonodavstvo EU o tržištu električne energije	OVDE
Energetska zajednica osnovala centar za ubrzanje primene obnovljive energije	OVDE

2026. godina će oblikovati budućnost klimatske i energetske arhitekture EU

BRISEL - Klimatska i energetska politika u EU ući će u odlučujuću fazu 2026. godine, dok Evropska komisija priprema pravila za razdoblje nakon 2030. i preispituje trgovanje emisijama, a države članice i Evropski parlament pregovaraju o sledećem dugoročnom budžetu, piše portal **Clean Energy Wire**.

S ključnim izborima koji se naziru u glavnim državama članicama 2027. i rastućim pritiskom zbog troškova i konkurentnosti, odluke donesene sledeće godine mogle bi odrediti hoće li EU ući u 2030-e s klimatskom i energetskom arhitekturom dovoljno ambicioznom da pomogne u postizanju međunarodnih ciljeva.

Kako mobilisati ulaganja?

Nakon godine koju je obeležilo ukidanje postojećih klimatskih pravila – od slabljenja propisa o deforestaciji i obaveza izveštavanja o održivosti firmi do odlaganja trgovanja emisijama u transportu i zgradarstvu – EU će 2026. godine početi da gleda unapred u svojim klimatskim raspravama. Pregovori o sledećem dugoročnom budžetu Evropske unije, uz razgovore o klimatskim i energetskim pravilima za razdoblje nakon 2030., trebalo bi da budu u središtu pažnje,

„Nakon usvajanja klimatskog cilja od 90 posto za 2040., rasprava će se pomaknuti prema tome što to

znači za pojedinačne sektore u okviru politike nakon 2030. i kako mobilizirati ulaganja“, rekla je Linda Kalčer, čelnica analitičke firme Strategic Perspectives sa sedištem u Briselu.

Slično paketu predloga energetskih i klimatskih reformi „Spremni za 55“ iz 2021. za postizanje cilja smanjenja emisija za 55 posto za 2030., očekuje se da će Evropska komisija sledeće godine predstaviti sledeći paket. U trećem tromesečju planira da predloži reforme ključnih pravila i propisa, od Sistema trgovanja emisijama (ETS) i okvira za obnovljive izvore energije do budućnosti nacionalnih klimatskih ciljeva koji su trenutno regulisani uredbom o podeli napora.

Klimatska politika dala je prostora drugim prioritetima tokom proteklih godina, a ako se nastave trenutni naponi za slabljenje politika za izbegavanje i smanjenje emisija stakleničkih gasova, EU rizikuje da se zaključa u energetsku i klimatsku arhitekturu kojoj nedostaje potrebna ambicija da dovoljno doprinese cilju Pariskog sporazuma o ograničavanju globalnog zagrevanja na znatno ispod 2 °C.

Trgovanje emisijama pod pritiskom

Trgovanje emisijama, jedan od najvažnijih – ako ne i najvažniji – instrumenata klimatske politike, biće ključni fokus. EU je odredio cenu emisija CO₂ kako bi podstakao prava ulaganja za prelazak na klimatski prihvatljivo društvo.

Zemlje EU-a nedavno su odlučile da odlože početak novog ETS 2 za emisije iz transporta i zgradarstva za godinu dana, na 2028. Nekoliko vlada zabrinulo se da bi jedinstvena cena CO₂ u EU dovela do naglog povećanja cena benzina, fosilnog gasa ili lož ulja, što bi posebno teško pogodilo domaćinstva s niskim prihodima u siromašnijim državama članicama.

Vlade su rekle da bi to moglo izazvati otpor javnosti prema klimatskim akcijama.

Međutim, stručnjaci su upozorili da se naziru daljnje promene sistema, posebno ako EU ne uspe da ublaži zabrinutosti vlada. Zemlje poput Poljske pozvale su na odlaganje početka sistema za nekoliko godina i lako bi mogle izneti iste argumente za pola godine.

Slično tome, izvorni ETS za energetske i industrijski sektor suočava se s preprekama. Industrija je pozvala na prilagođavanja koja bi oslabile sistem, a nemački zvaničnici predložili su produženje ETS-a za nekoliko godina. Prema trenutnim pravilima, ograničenje emisija trebalo bi da dostigne nulu do oko 2039., tako da se od tada neće dodeljivati nove dozvole, ostavljajući samo postojeće neiskorišćene dozvole na tržištu. Evropska komisija trebalo bi da do leta preispita ETS. Taj pregled, zajedno s paketom za postizanje klimatskog cilja za 2040., predstavljaće ključne trenutke za pokretanje reformi sistema.

Važnost 2027. kao „super-izborne godine“ u EU ne treba potceniti

„Ako se ETS-1 znatno razvodni 2026., bez masovnog jačanja drugih stubova, cela struktura rizikuje urušavanje, uništavajući ukupna čista ulaganja“, rekao je za Clean Energy Wire Filip Jager, ekspert u analitičkom centru Žak Delor. Nemačka i druge vlade EU koje još uvek podržavaju klimatske ciljeve trebalo bi da učine više kako bi ga zaštitile, rekao je.

Međutim, dinamika izbora mogla bi predstavljati dodatne probleme za ambiciozne odluke o klimatskoj politici sledeće godine. U 2027. godini birači u glavnim evropskim privredama - uključujući Francusku, Italiju i Poljsku - izlaze na birališta.

„Važnost 2027. kao 'super-izborne godine' u EU ne treba potceniti“, rekla je istraživačica Kalčer. „To donosi dodatnu nestabilnost“, jer bi se zemlje mogle teško pozicionirati pre izbora, rekla je.

Budžet EU, konkurentnost industrije i čista tranzicija

Agenda EU za klimu i energiju u 2026. takođe će biti obeležena kontinuiranim fokusom na konkurentnost industrije i opštim nastojanjem za nezavisnošću.

U svom programu rada za 2026., pod nazivom „Trenutak nezavisnosti Evrope“, Evropska komisija je saopštila da EU mora „oblikovati vlastitu budućnost“ o širokim pitanjima poput klimatskih akcija, sigurnosti i odbrane, razvoja demokratije ili radnih mesta i moderne privrede.

Na sposobnost Evrope da to učini uticaće nekoliko ključnih političkih dinamika, ocenjuju u analitičkoj firmi E3G. Strateške zavisnosti Evrope ostavljaju je izloženu stranom uticaju i uplitanju, dok sve podeljenijem Evropskom parlamentu nedostaje jedna stabilna većina, što čini stavove institucije o pitanjima manje predvidljivim.

E3G vidi četiri izazova za nastojanja EU-a za nezavisnošću:

- Obnova finansijske autonomije i kapaciteta za ulaganje u Evropu;
- Iskorišćavanje elektrifikacije i kružnosti kao poluga za stratešku autonomiju, konkurentnost i energetske sigurnost;
- Zaštita građana uz vidljivo pružanje opipljivih koristi;
- Diversifikacija partnerstava i produbljivanje međunarodne saradnje.

Tokom sledeće godine institucije EU pregovaraće o nacrtu Komisije za sledeći dugoročni budžet unije za razdoblje od 2028. do 2034. Komisija je predložila da se 35 posto budžeta od gotovo dva biliona evra nameni ciljevima u području klime i životne sredine, što su nevladine organizacije kritikovale kao premalo. Istraživački centar za klimatske promene E3G naglašava da EU takođe mora postaviti pravi okvir za obnovu poverenja investitora i poboljšanje svojih kapaciteta za mobilizaciju privatnog kapitala.

Ekspertkinja Kalčer rekla je da bi Evropa trebalo da osigura da ulaže kod kuće, umesto da plaća trećim zemljama za uvoz. „S budžetom EU na stolu i predlozima o postupnom ukidanju subvencija za fosilna goriva i industrijskoj dekarbonizaciji koji dolaze, krajnje je vreme za ulaganje u Evropu umesto slanja novca u SAD, Rusiju ili Katar“, rekla je. Evropa je i dalje uveliko zavisna od uvoza fosilnih goriva, a prelaz na obnovljive izvore energije smatra se prilikom za smanjenje te zavisnosti u celini.

E3G poziva EU da se zalaže za kružniju privredu u 2026. godini, jer bi to smanjilo uvoz i potrošnju energije, „stvarajući nova tržišta za pristupačne, evropske reciklirane materijale i proizvode“. Očekuje se da će nadolazeći Zakon o industrijskom akceleratoru, Zakon o kružnoj privredi, Zakon o inovacijama i revidirana pravila javne nabavke biti ključni događaji u tom pogledu sledeće godine.

2025. godina u kojoj su se klimatske ambicije EU usporile

BRISEL - 2025. godina će se pamtiiti kao godina u kojoj su se klimatske ambicije Evropske unije usporile. Ekonomski pritisak i ponovni naglasak na konkurentnosti doveli su do promene politike koja odlaže, slabi ili preoblikuje mere namenjene ostvarenju klimatskog cilja neutralisanja emisija CO2 do 2050. godine, piše agencija **Sinhua**.

Prema briselskom Institutu za evropsku politiku zaštite životne sredine, politički jezik EU se značajno promenio u poslednje dve godine, a koncepti poput "održivosti" i "pravedne tranzicije" ustupili su mesto novim prioritetima, uključujući "pojednostavljenje, fleksibilnost, konkurentnost i sigurnost".

Kao rezultat toga, blok se u protekloj godini sve više fokusirao na rešavanje kratkoročnih industrijskih problema, a ne na održavanje tempa svoje dugoročne klimatske tranzicije.

Vodeći Zeleni plan EU, osmišljen da transformiše ekonomiju, energetske i transportne sisteme bloka, stalno je narušavan izuzećima i kašnjenjima.

Ranije ovog meseca, EU se složila da dodatno odloži Uredbu o krčenju šuma, prekretnički zakon čiji je cilj da osigura da proizvodi koji se prodaju u bloku nisu povezani s uništavanjem šuma.

U automobilskom sektoru, pritisak velikih zemalja proizvođača automobila, posebno Nemačke i Italije, naveo je Evropsku komisiju da u aprilu predloži jednokratnu meru fleksibilnosti koja bi proizvođačima automobila i kombija omogućila da uprosečuju emisije ugljen dioksida u periodu 2025-2027. umesto da ispunjavaju godišnje ciljeve.

Komisija je prošle sedmice otišla dalje smanjivanjem svog prvobitnog plana da efektivno zabrani nove automobile sa motorima sa unutrašnjim sagorevanjem do 2035. godine. Prema revidiranom predlogu, proizvođači automobila bi bili obavezni da smanje emisije iz auspuha za 90 posto u odnosu na nivoe iz 2021. godine umesto da ih u potpunosti eliminišu.

Analitičari se uglavnom slažu da pokretačka snaga 2025. godine nije bio klimatski skepticizam, već duboka ekonomska anksioznost.

Rast Evrope je dugo zavisio od energetske intenzivne industrije, ali poremećaji uzrokovani sukobom između Rusije i Ukrajine doveli su do naglog porasta cena energije, znatno iznad onih u Sjedinjenim Državama, što i dalje opterećuje proizvođače, posebno u automobilskom sektoru i sektoru industrijskih mašina.

"Najveći politički rizik je rastuća normalizacija nazadovanja", rekao je Kai Tegethof, član Zelenih u Evropskom parlamentu. Ponovno otvaranje

dogovorenih standarda, tvrdi on, "remeti signal za industriju", pretvarajući jasnu putanju u proces zaustavljanja i kretanja. "Zašto bi privatni sektor ulagao velika sredstva u put koji bi se mogao prepisati?"

Više od decenije, Brisel se oslanjao na takozvani "Briselski efekat", koristeći težinu svog jedinstvenog tržišta za oblikovanje globalnih standarda.

Sprovedenjem strogih pravila o cenama ugljenika i čistim tehnologijama, EU je često terala druge da slede taj primer.

"Kredibilitet se smanjuje kada ambicija postane predmet pregovora", rekao je Julian Josvig, član nemačkog Bundestaga. "Ako fleksibilnost nastavi da zamenjuje ambiciju, Evropa ne samo da će izgubiti svoju vodeću ulogu, već će oslabiti i globalnu borbu protiv klimatskih promena."

Sve veći jaz između ambicija i rezultata strategije elektrifikacije Evrope

BILBAO (Španija) - Digitalizacija se sve više smatra drugim stubom evropske strategije elektrifikacije, ukazano je na konferenciji Enlit Europe u Bilbau, uz upozorenje da nastaje sve veći jaz između ambicija i rezultata, jer potražnja za električnom energijom raste dok infrastruktura, regulatorni okviri i tržišni uslovi teško drže korak s tim.

Ovo su ključni akcenti sa konferencije:

Napredna automatizacija mreže, praćenje sistema u realnom vremenu, veštačka inteligencija i prediktivna analitika nude moćne alate za optimizaciju postojeće aktive, smanjenje zagušenja, poboljšanje otpornosti i efikasniju integraciju varijabilne obnovljive energije.

Transformacija pasivnih mreža u aktivno upravljane digitalne sisteme sada je neophodna za suočavanje sa rastućom složenošću i decentralizacijom.

Kako se dodaju milioni novih uređaja povezanih na mrežu – od električnih vozila i toplotnih pumpi do distribuiranog skladištenja i pametnih brojila – potreba za interoperabilnost i razmenu podataka u realnom vremenu postaje kritična.

Budući elektroenergetski sistem neće zavisiti samo od fizičkog kapaciteta, već i od sposobnosti koordinacije fleksibilne potražnje u velikim razmerima. Bez ove digitalne osnove, rastući obim elektrificirane imovine rizikuje da preoptereti postojeće sistemske operacije.

Industrijska konkurentnost ostaje jedna od najkrhkih tačaka pritiska u jednačini elektrifikacije. Iako je elektrifikacija neophodna za smanjenje industrijskih emisija, uporno visoke cene električne energije i neravnomerno oporezivanje i dalje potkopavaju poslovne argumente za energetski intenzivne sektore.

Na mnogim tržištima, električna energija je i dalje više oporezovana od fosilnih goriva, što iskrivljuje podsticaje i usporava investicije. Ako ove troškovne

barijere potraju, Evropa rizikuje slabljenje svoje industrijske baze upravo u trenutku kada nastoji ojačati stratešku autonomiju.

Stoga se reforma tržišta pojavljuje jednako važna kao i fizička ulaganja. Dinamičko određivanje cena, mehanizmi odgovora na potražnju i fleksibilna tržišta imaju potencijal da smanje troškove sistema, ublaže vršnu potražnju i oslobode nove tokove prihoda za potrošače.

Kada su pravilno dizajnirani, ovi alati mogu uskladiti efikasnost sistema sa pristupačnošću, omogućavajući širenje elektrifikacije bez ugrožavanja pouzdanosti.

Ono što se najjasnije pokazalo u Bilbao jeste da izazov elektrifikacije u Evropi više nije vođen tehnološkom spremnošću. Umesto toga, oblikuje ga tempo investicija, usklađivanje propisa, fiskalna politika i koordinacija u lancu vrednosti. Fragmentirani napredak neće ostvariti potreban obim.

S obzirom na to da potražnja za električnom energijom nastavlja rasti, narednih nekoliko godina predstavlja uzak prozor za delovanje. Ubrzana ulaganja u mrežu, duboka digitalna modernizacija, konkurentne cene električne energije i koherentna regulacija sada moraju ići napred zajedno.

Uspeh evropske energetske tranzicije, industrijske strategije i klimatskih ciljeva zavisice od toga hoće li elektrifikacija konačno moći preći iz težnje u realizaciju u velikim razmerima.

2026

SREĆNI PRAZNICI

Evropa između klimatskog idealizma i energetske realizma

BRISSEL - U složenom globalnom kontekstu, Evropa mora istovremeno upravljati s tri glavne dileme u svojoj energetske i klimatske politici, stoji u analizi koju su 19. decembra objavili saradnici portala Enerdži industri rivju (energyindustryreview.com).

1. Cena nasuprot sigurnosti nasuprot životnoj sredini. EU ima skuplju energiju od svojih glavnih konkurenata i uveliko zavisi od uvoza tečnog prirodnog gasa (LNG) i fosilnih goriva. Zelena tranzicija je vitalna, ali ne može, kratkoročno, nadoknaditi nedostatak obilnih domaćih resursa. Kako da Evropa osigura pristupačnu energiju bez žrtvovanja svojih klimatskih ciljeva?

2. Stroga regulacija nasuprot ekonomskoj konkurentnosti: Evropske kompanije sve više tvrde da ne mogu globalno konkurisati ako ostanu jedine koje podležu izuzetno strogim standardima. Bez određenog opuštanja i pojednostavljenja, nove investicije idu u SAD ili Aziju i Evropa rizikuje da postane potrošačko tržište, a ne proizvodni centar.

3. Zelena tranzicija nasuprot tehnološkoj zavisnosti: smanjenje tradicionalne industrijalizacije smanjuje emisije, ali povećava zavisnost od zelenih tehnologija proizvedenim negde drugde - posebno Kini, dominantnoj u fotonaponskim panelima, baterijama i mnogim kritičnim materijalima. "Zelena" Evropa, ali ona koja je potpuno zavisna od uvoza strateške tehnologije, ostaje ranjiva.

Dakle, zelenija, ali ne manje industrijska Evropa čini se jedinim održivim putem napred. Ali po koju cenu? Sve ove okolnosti jasno pokazuju da Evropa više ne može sebi priuštiti ekstreme: ni zeleni dogmatizam koji ignoriše ekonomske i geopolitičke realnosti, ni jednostavan povratak fosilnim gorivima bez dugoročne vizije tranzicije.

Energetska budućnost Evrope zavisi od dobro kalibriranog strateškog realizma, tj. kombinacije obnovljive energije i tranzicijskih izvora (gas, nuklearna energija), pametnih propisa koji ne guše industriju, konkurentne industrijske baze i istinske tehnološke autonomije.

Zakonodavno ublažavanje koje predlaže Evropska komisija je, u tom smislu, više od tehničkog gesta: To je priznanje činjenice da trenutni model treba prilagoditi. Veliko pitanje ostaje hoće li Evropa uspeti na vreme da postigne delikatnu ravnotežu između klimatskih ambicija i ekonomskog opstanka u svetu koji se ne kreće istim tempom prema dekarbonizaciji.

EU će izmeniti pravila CBAM-a za električnu energiju?

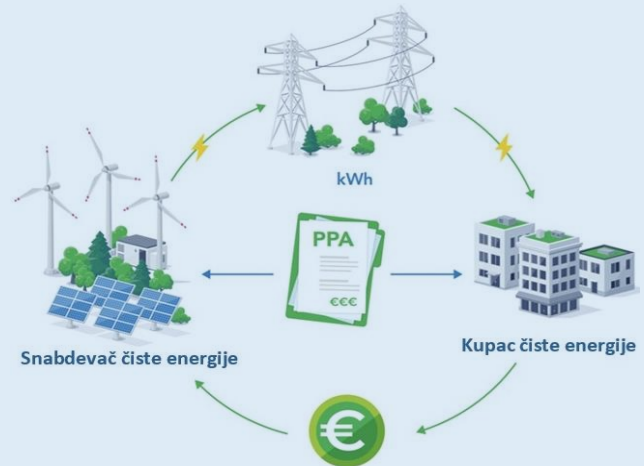
BRISEL - Evropska komisija izmeniće pravila utvrđena za primenu Mehanizma EU za prekogranično usklađivanje (cena) ugljenika (CBAM) za uvoz električne energije u blok, otvarajući put do deklarisanja stvarnih vrednosti emisija za električnu energiju, prema procurelim dokumentima koje je video **Argus**.

EU će izmeniti postojeće smernice za CBAM propise na temelju povratnih informacija aktera a su pravila za električnu energiju previše kruta i da okvir ne priznaje napredak proizvođača električne energije izvan EU u dekarbonizaciji svojih proizvodnih mikseva, ograničavajući podsticaje za proizvođače iz trećih zemalja za smanjenje emisija.

Ovaj propis znači da se stvarne emisije povezane s proizvodnjom električne energije mogu deklarirati. Argus piše da je Srbija nedavno najavila planove za sprovođenje standarda merenja, izveštavanja i provere CO₂, pre prvog zakona o porezu na emisije i ugljenik u zemlji.

Čini se da to pruža put za izuzeće proizvodnje iz obnovljivih izvora od CBAM-a. Pre se električna energija tretirala odvojeno od ostalih fizičkih roba prema zakonodavstvu, gde bi se količina ugljenika temeljila na prosečnim emisijama na nivou cele zemlje, a ne na emisijama pojedinačnih postrojenja.

Dokument se takođe bavi fizičkim i indirektnim ugovorima o kupovini električne energije (PPA) i pojašnjava da će se CBAM primenjivati samo na eksplicitnu alokaciju kapaciteta, uklanjajući prethodnu formulaciju koja je zahtevala odsutnost zagušenja mreže kako bi se izuzeće CBAM-a primenilo na proizvodnju obnovljivih izvora energije prodanu u okviru PPA-a.

Ako stvarni podaci o emisijama nisu dostupni, koristiće se "prosečni faktor emisije mreže" za zemlje izvoznice kako bi se odrazila dekarbonizacija u zemlji porekla, koji bi uključivao trenutni miks proizvodnje zemalja i bio bi niži od prethodne zadane vrednosti emisija, koja je koristila prosek emisija prema podacima IEA u poslednjih pet godina.

Definicija spajanja tržišta

Dokument takođe iznosi novu definiciju spajanja tržišta, koja bi mogla pružiti put do izuzeća CBAM-a.

EU predlaže da se radi integracije tržišta električne energije treće zemlje s EU-om može dogovoriti "memorandum o razumevanju između Komisije i trećih zemalja koje su u potpunosti prenele relevantnu pravnu tekovinu tržišta električne energije" kako bi taj memorandum zatim odredio "vremenski okvir za primenu predviđenog izuzeća".

Spajanje tržišta tada bi se postiglo zakonodavnim sredstvima, a ne kako je definisano spajanjem tržišta putem regulatornog tela EU za tržište električne energije ACER, koje zahteva 18-mesečni rok za tehničku pripremu nakon što se odobri plan integracije spajanja.

CBAM dovodi u pitanje integraciju tržišta Energetske zajednice i zelene investicije

SKOPLJE - Mehanizam za prilagođavanje ugljenika na granicama (CBAM), koji bi trebalo da stupi na snagu 1. januara 2026. godine, nosi ozbiljne rizike i izazove u regijama poput Zapadnog Balkana gde se tržišni i regulatorni uslovi još uvek transformišu, a

posebno s obzirom na povećani obim investicija u obnovljive izvore energije (OIE), piše u osvrtu objavljenom na preko poslovne mreže

LinkedIn portala Zlatko

Đorđievski, (foto), čelnik Nacionalnog operatora tržišta električne energije Severne Makedonije, MEMO.

Prenosimo u sažetoj formi ključnu argumentaciju makedonskog eksperta:

- Uvođenje dodatne ugljenične komponente, zasnovane na metodologijama indirektna verifikacije, može uneti dalju nepredvidljivost i smanjiti konkurentnost domaćih proizvođača OIE.
- Istovremeno, podvrgavanje izvoza CBAM-u moglo bi stvoriti pritisak tokom sati niske potrošnje i povećane proizvodnje OIE. To bi moglo dovesti do paradoksalne situacije u kojoj su proizvođači OIE prisiljeni da smanje ili obustave proizvodnju kako bi izbegli troškove neravnoteže.
- Nemogućnost plasiranja ukupne proizvodnje putem organizovanog tržišta potaknuće učesnike na tržištu da traže alternativne kanale. To nosi potencijal da potkopa razvoj transparentnog i konkurentnog tržišta i smanji likvidnost trgovanja.

- Primena CBAM-a na električnu energiju, bez uzimanja u obzir specifičnih karakteristika organizovanih tržišta u zemljama izvan EU, može proizvesti suprotan učinak: smanjenu likvidnost, povećanu neizvesnost i odložena ulaganja u obnovljive izvore energije.
- Uvođenje CBAM-a bez adekvatnog napretka u integraciji tržišta sa EU stvara strukturnu neravnotežu, pri čemu zemlje Energetske zajednice snose dodatne troškove bez potpunog korišćenja prednosti integrisanog tržišta.
- Ova situacija može ozbiljno opteretiti izvore finansiranja projekata obnovljivih izvora energije, izlažući ih povećanom kreditnom riziku, posebno u slučajevima kada se očekivani povrat ulaganja dovodi u pitanje zbog efekata povezanih s CBAM-om.

- Ono što je suštinski važno jeste da se obezbedi odgovarajući prelazni period, usklađen sa tempom integracije u jedinstveno evropsko tržište.
- Takav prelazni period bi omogućio domaćoj industriji i energetsom sektoru da se postepeno prilagode, bez ugrožavanja već uspostavljenih tržišnih instrumenata i investicija koje su u toku.

Rojters: Trendovi na tržištu OIE i gasa koje treba pratiti u 2026. godini

LONDON - Energetska tržišta ulaze u 2026. u pesimističnom raspoloženju jer geopolitička neizvesnost zamagljuje izgleda, a sve veći znakovi povećanja zaliha nafte i prirodnog gasa prete padom njihovih cena, analizira **Rojters**.

Prošla godina bila je divlja za naftnu i gasnu industriju, obeležena 12-dnevnim izraelsko-iranskim ratom u junu, trgovinskim ratovima američkog predsednika Donalda Trampa, pojačanim ciljanjem energetske infrastrukture u Rusiji u ratu protiv Ukrajine, često zbunjujućim odlukama OPEC-a o proizvodnji i nedavnom pretnjom američke blokade Venecuele.

Rojters navodi nekoliko trendova koji će verovatno oblikovati energetske krajolik u 2026. i kasnije.

OBNOVLJIVI IZVORI PADAJU, ALI NE I NESTAJU

U oktobru je IEA smanjila svoju globalnu prognozu rasta obnovljive energije do 2030. za jednu petinu, odnosno 248 gigavata, u poređenju s prošlogodišnjim izgledima, navodeći slabije izgleda u SAD-u i Kini. Očekuje se da će globalni kapacitet obnovljivih izvora energije porasti za 4600 GW do 2030., pri čemu će solarna energija činiti otprilike 80% povećanja.

Uprkos tome, očekuje se da će potražnja za električnom energijom rasti 4% godišnje do 2027., podstaknuta podatkovnim centrima koji zahtevaju puno energije i širom elektrifikacijom privrede, čak i dok vlade i firme mogu usporiti planove energetske tranzicije u ime energetske sigurnosti.

Ova napetost će dominirati svetskim tržištima električne energije u 2026. i kasnije, posebno jer se očekuje da će troškovi skladištenja energije nastaviti da padaju.

STIŽE TALAS LNG-a

Potražnja za utečnim prirodnim gasom porasla je poslednjih godina, posebno jer je Evropa nastojala da brzo zameni ogromne količine ruskog gasa iz cevovoda koji je uvozila pre ruske intervencije u Ukrajini 2022. godine.

Procvat je generisao ogromne profite proizvođačima i trgovcima LNG-a, ali to možda neće biti slučaj u budućnosti kako se globalni izvozni kapaciteti povećavaju.

Između 2025. i 2030. očekuje se da će novi izvozni kapaciteti LNG-a porasti za 300 milijardi kubnih metara godišnje, što je skok od 50%, prema IEA-i, pri čemu oko 45% dolazi iz SAD-a, najvećeg svetskog izvoznika goriva.

Ponuda će u istom razdoblju nadmašiti rast potražnje, smanjujući marže proizvođača i nudeći potrošačima u Evropi i Aziji određeno olakšanje. Rastuće cene prirodnog gasa u SAD-u predstavljaju još jednu glavobolju za proizvođače.

Ipak, proizvođači imaju razloga za optimizam. Kako cene LNG-a padaju 2026. i kasnije, ovaj izvor energije postaće sve konkurentniji s jeftinijim opcijama poput nafte i uglja, što potencijalno može povećati potražnju za super rashlađenim gorivom.

Globalna potražnja za ugljem dostigla je rekordan nivo u 2025. - IEA

PARIZ - Uprkos godinama "zelenih" obećanja, globalna potražnja za ugljem dostigla je rekordni nivo ove godine, skočivši za 0,5 posto na 8.845 miliona tona, potvrđuju novi podaci Međunarodne agencije za energiju (IEA).

IEA, međutim, očekuje da će potrošnja "najprljavijeg" fosilnog goriva opasti u narednih pet godina, prenose **agencije**.

„Kina je zadržala poziciju vodećeg svetskog proizvođača uglja, održavajući proizvodnju na 4.666.

Proizvodnja uglja iz Sjedinjenih Država značajno je porasla poslednjih godina, "vođena političkim merama koje su poboljšale ekonomiju rudnika i podržale dostupnost jedinica", navodi IEA.

Projekcije pokazuju da će nivoi uglja koje proizvodi Evropska unija ostati konstantni na 242 Mt, fokusirani na "lignit za zadovoljavanje potreba za proizvodnjom energije, iako njegov strukturni pad i dalje postoji".

IEA predviđa se da će proizvodnja energije iz uglja činiti samo 4% energetskeg miksa EU do 2030. godine, u odnosu na 10% ove godine.

Međunarodna agencija za energiju dolazi do ove procene usled kontinuiranog uvođenja obnovljivih izvora energije i vladinih napora za postepeno izbacivanje uglja kao energetske sirovine.

ACER odobrava 30-minutno vreme zatvaranja ulaza za električnu energiju preko granica EU

LJUBLJANA - EU energetske regulator ACER odobrio je 19. decembra predlog operatora prenosnih sistema (OPS) EU za izmenu metodologije za vreme otvaranja i zatvaranja ulaza za međuzonsku unutardnevnu trgovinu, uz neka pojašnjenja i prilagođavanja.

O čemu se radi u metodologiji?

Utvrđena u okviru Uredbe o dodeli kapaciteta i upravljanju zagušenjem (CACM), metodologija postavlja usklađena pravila u državama članicama EU o tome kada trgovanje električnom energijom može početi (vreme otvaranja ulaza) i završiti (vreme zatvaranja ulaza) na unutardnevnom tržištu.

Operatori su predložili skraćivanje vremena zatvaranja ulaza sa trenutnih 60 na 30 minuta pre isporuke, uz zadržavanje vremena otvaranja ulaza nepromenjenim.

Očekuje se da će skraćivanje vremena zatvaranja trgovanja:

- omogućiti učesnicima na tržištu da trguju bliže stvarnom vremenu, dajući im više vremena da odgovore na promene u potražnji i ponudi u zadnji čas;
- podržati integraciju obnovljivih izvora energije i fleksibilnih rešenja; i
- pomoći operatorima prenosnih sistema da održe sistem uravnoteženim, a snabdevanje sigurnim.

Od 1. januara 2026. godine, operatori prenosnih sistema će početi primenjivati vreme zatvaranja trgovanja od 30 minuta, a potpuno uvođenje će biti podložno nacionalnim regulatornim odlukama.

EU proširuje naknadu industriji za troškove regulacije emisija

BRISSEL - Evropska komisija je [saopštila](#) 23. decembra da će dozvoliti energetske intenzivnijim industrijama da prime naknadu kako bi se nadoknadili troškovi ispunjavanja pravila EU o emisijama, u nastojanju da spreči kompanije da presele poslovanje izvan bloka.

Pod pritiskom industrija i nekih zemalja članica, Evropska unija je uglavnom krenula u ublažavanje tereta zakonodavstva usmerenog na borbu protiv klimatskih promena kako bi osigurala da evropske kompanije ostanu konkurentne, piše **Rojters**.

Nove promene ublažavaju pravila o takozvanoj državnoj pomoći, koja omogućava državama članicama da kompenzuju industrije za deo većih računa za električnu energiju koji proizlaze iz dodatnih troškova proizvodnje električne energije koji su rezultat cena ugljenika.

Komisija je uključila 20 novih industrijskih sektora koji ispunjavaju uslove za kompenzaciju u okviru sistema EU za trgovanje emisijama, uključujući proizvodnju organskih hemikalija i određene aktivnosti u sektorima keramike, stakla i baterija.

Komisija je saopštila da je proširenje potrebno jer su troškovi emisija značajno porasli poslednjih godina, što je više sektora dovelo u rizik od preseljenja pogona van EU.

Komisija odobrila reformu francuskog mehanizma kapaciteta

BRISSEL - Evropska komisija je, u skladu s pravilima EU o državnoj pomoći, odobrila 21. decembra reformu francuskog mehanizma kapaciteta električne energije, namenjenog da osigurala sigurnost snabdevanja električnom energijom u kritičnim periodima godine od novembra do marta. Mera će važiti 10 godina, počevši od novembra 2026. godine.

Prema ovom mehanizmu na nivou celog tržišta, operator prenosnog sistema naplaćuje sav kapacitet potreban za ispunjavanje standarda pouzdanosti, odnosno maksimalno prihvatljivog broja sati gubitka opterećenja godišnje koje sistem mora ispuniti kako bi se osigurala adekvatna sigurnost snabdevanja. Gubitak opterećenja je količina potražnje za električnom energijom koja se ne može zadovoljiti zbog prekida u snabdevanju.

Mehanizam kapaciteta biće otvoren za sve projekte koji nude da budu dostupni tokom perioda oskudice. Takvi projekti uključuju proizvodnju električne energije, odgovor na potražnju (strane koje smanjuju svoju potrošnju kao odgovor na smanjenu ponudu) i skladištenje (podložno kriterijumima prihvatljivosti za životnu sredinu).

Korisnici će biti odabrani putem dva transparentna procesa nadmetanja. Jedan će se održati četiri godine pre relevantnog perioda isporuke, a drugi godinu dana pre tog perioda isporuke. Na osnovu istorijskih podataka iz postojećeg mehanizma kapaciteta koji je na snazi od 2016. godine, budžet mere procenjuje se na 2 milijarde eura godišnje, što ukupno iznosi 20 milijardi eura tokom perioda od 10 godina.

EU pokreće istragu o češkom planu finansiranja za novu nuklearnu jedinicu

BRISSEL - Evropska komisija **saopštila** je 22. decembra da "sumnja" da je predloženi češki plan finansiranja za predložene nove nuklearne jedinice "u potpunosti u skladu s pravilima EU o državnoj pomoći".

Plan finansiranja odnosi se na izgradnju dve nove nuklearne jedinice, svaka kapaciteta 976 MWe, na lokaciji nuklearne elektrane Dukovani (foto) u Češkoj Republici, poverenih korejskoj kompaniji KHNP.

Kakav je plan finansiranja?

Češka planira da podrži izgradnju kroz tri mere: otplate državnog zajam s niskom kamatnom stopom, početnog iznosa između 23 i 30 milijardi eura, što će pokriti pune troškove izgradnje; dvosmerni ugovor o razlici u ceni s predloženim trajanjem od 40 godina kako bi se osigurali stabilni prihodi za nuklearnu elektranu; i mehanizam za zaštitu kompanije EDU II - za razvoj i upravljanje novim nuklearnim jedinicama, koja je u vlasništvu češke države ,80% i češkog operatera nuklearnih elektrana ČEZ 20% - u slučaju promena politika i negativnih uticaja, kako bi se rešio rizik koji proizlazi iz dugotrajnosti izloženosti promenama politika.

Ugovor o razlici u ceni efektivno znači da ako su cene električne energije ispod dogovorenog nivoa, nuklearni projekat će dobiti subvenciju kako bi se dostigla dogovorena cena, a ako su cene električne

energije iznad dogovorene cene, nuklearni projekat će vratiti novac vladi.

Jedna stvar koja se promenila od prvobitnog odobrenja je da je EK ažurirala svoje odobrene smernice za dvosmerne ugovore o razlici u ceni (CfD) - navedene u članu 19D na ovoj stranici.

Koja je pitanja EK sada pokrenula?

Komisija nakon nove analize plana sumnja u to da li predloženi paket postiže odgovarajuću ravnotežu između smanjenja rizika kako bi se omogućila investicija i održavanja podsticaja za efikasno ponašanje, uz izbegavanje prekomernog prenosa rizika na državu".

Takođe želi da razmotri uticaj mera državne pomoći na konkurenciju na tržištu "konkretno, Komisija je zabrinuta da nekoliko bitnih elemenata dizajna CfD-a ostaje nedovoljno specificirano, što je sprečava da u potpunosti proceni da li mehanizam održava efikasne operativne i podsticaje za održavanje".

EK navodi da otvaranje detaljne istrage "ne prejudicira ishod istrage" i da pruža "Češkoj i zainteresovanim trećim stranama priliku da dostave komentare".

Energetska zajednica poziva Albaniju da usvoji zakonodavstvo EU o tržištu električne energije

BEČ - Ministarski savet Energetske zajednice upozorio je Albaniju da do jula 2026. godine prilagodi ključno zakonodavstvo EU o tržištu električne energije, ili bi se mogla suočiti sa sankcijama.

U odluci usvojenoj 18. decembra, savet je naveo da Albanija nije usvojila, primenila ili obavestila Energetsku zajednicu o potrebnim zakonima i propisima kako bi se uskladila s pravilima EU u vezi s unutrašnjim tržištem električne energije, sigurnošću

snabdevanja i prekograničnom trgovinom električnom energijom.

Albanija je dužna da redovno izveštavati sekretarijat Energetske zajednice o merama koje će preduzeti tokom 2026. godine kako bi se ispravili prekršaji, navodi se u saopštenju.

Ovaj nalaz usledio je nakon zahteva koje je podneo sekretarijat Energetske zajednice u maju 2024. godine, kojim su ukazane povrede, i mišljenja koje je savetodavni odbor izdao u novembru 2024. godine.

Prema članu 92 ugovora Ugovora o Energetskoj zajednici potpisanog 2005. godine, nepoštovanje regulatornih zahteva moglo bi dovesti do oduzimanja prava glasa zemlje, isključenja iz tela Zajednice koja donose odluke i drugih ograničenja učešća, prenosi **SeeNews**.

Energetska zajednica osnovala centar za ubrzanje primene obnovljive energije

BEČ - Sekretarijat Energetske zajednice pokrenuo je novi regionalni Centar za ubrzanje obnovljivih izvora energije, osmišljen za pružanje tehničke podrške svim ugovornim stranama Energetske zajednice u ubravanju primene obnovljivih izvora energije kroz poboljšano planiranje i koordinaciju.

Kako je **saopšteno** 24. decembra iz Sekretarijata, Centar će posebno pomoći u podršci pokretanju Zona za ubrzanje obnovljivih izvora energije u napuštenim područjima, uključujući rudnike uglja, gde projekti obnovljivih izvora energije mogu brže napredovati kroz pojednostavljene procedure zasnovane na strateškom prostornom planiranju koje štiti osetljive ekosisteme.

Na Zapadnom Balkanu, centar će biti podržan kroz partnerstvo sa Fondacijama otvorenog društva – Zapadni Balkan (OSF-WB). Zajedno će podržati misiju u regiji kroz pilot intervencije u ugovornim stranama, razmene stručnjaka, inicijative za izgradnju kapaciteta i regionalne radionice.